

IN EVNVCH.

ad Q. Fratrem: Sponsalia Crassipedi præbui. quin & cum qui præbet, pro epuli domino, dixisse Horatium, homines eruditissimi affirmant, qui ita legunt illud à primo sermonum:

E quibus unus auct quavis aspergere cunctos,
Præter eum qui præbet, aqua.

non, ut uulgo legitur,

Præter eum, qui præbet aquam. Hæc Muretus.

Nil præter omisum est.

Lege, Nil præter promissum est. Sic enim scripsit Muretus, & Geor. Fabricius ex Palatino. quibus uerbis Phædria confirmat per iocum id, quod de Thrasone dictum à parasito erat.

M. ANTONII MURETI IN HEAV-
ton Timorum non Terentij

ARGVMENTVM.

CHREMES Sostratæ uxori grauidæ præceperat, si puellam pareret, ut eam statim interficeret. fuit hæc immanitas in ueterum moribus, ut, cum fera nulla sit, quæ fœtus suos non diligat, ipsi, quos alere nollent liberos, eos recens natos aut interficere, aut exponere fas putarent. Sostrata puellam enixa, (ut est maternus semper animus clementior) uitam ei adimere non sustinuit. sed paupercule cuidam anui Corinthiæ, Philteræ nomine, exponendam dedit; etiamque, muliebri quadam
supers

ARGUMENTVM

superstitione, anulum de digito detractum suo, iussit, ut una cum puella exponeret. id, quod tum stulte factum uideri poterat, postea puella saluti fuit. eius enim anuli ope tandem agnita est à suis. anus acceptam puellam, Antiphilam nominat, educatq; ut suam. eam, cum adoleuisset, anusq; illius filia putaretur, Menedemi filius, Clinia perditè amare cœpit: prope iam ut pro uxore haberet. quod ubi resciiuit pater, ita uio lenter tulit, ut filium, assiduitate iurgandi, clam, militatum in Asiam abire coegerit. tum uero qui filij amorem iniquo animo tulerat, multo iniquiore eiusdem absentiam ferre cœpit. Itaque ut de se supplicium absenti filio daret, qui eum sæuitia sua exegisset ex ædibus, ædes, suppellectilem, familiam uendit, præter, qui serui ad opus ruri faciundum utiles erant: ingentemq; sibi agrum comparat, ubi à prima luce ad noctem non seruos modo exerceret, uerum etiam, homo sexagenarius, senectutem miseris modis excruciet suam. profecto Clinia, Philtere, quæ ut dixi, Antiphilæ putabatur mater, extremum uitæ diem morte confecit. Clinia, cum iam menses tres abfuisset, amice desiderio reuersus, non ausus est patri se in conspectum dare, antiquam illius asperitatem ueritus: sed ad Clitiphonem, Chremetis filium, diuertit, quicum magna ipsi à puero familiaritas intercesserat. Clitipho, sodalis reditu letus, Syrum & Dromonem seruos (iam autem ad uesperascebat) in urbem, ad accersendam Antiphilam, mittit. exposuerat eo ipso die

Mene

IN HEAVTON.

Menedemus Chremeti, quanto sibi desiderio esset filius: parum ut absuerit, quin Chremes, cum primum de reditu Cliniae accepit, mitteret, qui ei nunciarent. continuit tamen se in diem posterum, quod ita magis e re illius fore censeret. Syrus, summa seruus & audacia, & astutia, qui Antiphilam tantum accersere iussus esset, etiam Bacchidem adduxit: erat haec meretrix procax, potens, sumptuosa, nobilis, cuius se amore haud ita pridem irretierat Clitipho. quo autem res Chremetem lateret, hoc consilium capiunt, ut Bacchidem quidem amicam Cliniae, Antiphilam uero unam de illius ancillis esse simularent. postridie mane Chremes ad Menedemum diluculo proficiscitur, & rediisse Cliniam nunciat. ille gaudio amens, filium iam iam uidere, iam iam amplecti, iam iam ei se suaque omnia permittere cupiebat. at Chremes, caue, inquit, faxis: istoc enim modo & te, & eum, & rem una perdidideris tuam. simul ei ostendit, quot incommoda capturus sit, si tam molli esse se, tamque infracto animo ostenderit. Cliniae amicam (eam enim Bacchidem existimabat) non iam pauperculam esse, aut paruo contentam, ut antea: sed sumptuosam, gemmis atque auro collucentem, cum familia numerosissima. una inquit, mihi nox tantum non paupertatem attulit; nedum tu te censeas oneriferundo fore, si te illi perpetuo sumptibus suppeditare oporteat. quin tu ita potius agito. humane quidem & comiter excipito filium: istud tamen tam impotens illius desiderium occultum habeto. tum si ille, quod amicae
det,

ARGUMENTVM

det ut habeat, machinam aduersum te aliquam struet, falli te finito. ita & eum commodius retinebis apud te, & sumptuum facies minus. hæc Chremes, nescius (ut sunt humana) oculatū foris esse se, cecū domi. interea enim meditabatur Syrus, decē minas, quas Bacchidi pollicitus erat dare, eas quomodo illi à Chremete ipso conficeret. iamq; inibi erat, cū eū Chremes arreptum blande compellat, hortaturq;, aliquam ad Menedemum fallaciam moliatur. iniecit in sermone Syrus mendacium à se pro tempore confictum, anum Corinthiam, Antiphilæ (ita enim putabatur) matrem, mille drachmarū mutuo accepisse à Bacchide: ea mortua, puellam pro pecunia illa arraboni relictam. dum hæc aguntur, annulum suum agnouit Sostrata, eiusq; indicio, Antiphilam filiā suam esse cognouit. gaudio exiliens, omnem rem defert ad uirum; qui, ea leuiter obiurgata, repertam tamen filiam, ipse quoque gaudiosus est. iam omnia in tranquillo erāt; absq; Bacchide fuisset. sed & illi quoquomodo decē excuādæ erant argenti minæ; & periculū erat, ne aliqua eam Chremes filij amicam esse rescisceret. ibi Syrus audax consilium inuit, quomodo & utrique seni rem, ut erat, patefaceret, & commode se è tam impedito negotio expediret. primum igitur Chremeti, Reperi, inquit, quomodo argentum à Menedemo eripiam. dicemus ei, Bacchidem hanc tui Clitiphonis amicam esse: orabimusq;, ut eā domi suæ dies aliquot esse patiatur, teq; id celatum uelit. porro Clinia filie tuæ, quæ modo reperta

IN HEAVTON.

reperita est, formam sibi cōplacitam esse dicet, eamq̃
 petet uxorem. Quid tum? pecuniam, inquit, petet à
 patre suo. qui nouæ nuptæ ornamenta coemat: eam
 pecuniã numeraturus est Bacchidi. iam autē ad Me-
 nedemũ, Syri hortatu, transierat Bacchis; et eò pom-
 pam omnem suam traduxerat. Chremes primo nō sa-
 tis cōsiliũ illud probare. at illã certe, inquit Syrus
 pecuniã, pro qua filia tua opposita erat pignori, quin
 dissoluas, facere honeste nō potes. Ego uero, inquit
 Chremes, & libēter quidē. Imo uero, inquit Syrus, dato
 eam Clitiphoni, qui ad Bacchidē deferat. ita enim fa-
 cilius credet Menedemus, eam illius esse. Sit ita sane.
 numeratur à patre Clitiphoni pecunia, quam ad me-
 retricē perferret. interea tota res detegitur. indigna-
 ri Chremes, & fremere, & minitari se omnia atrocis-
 sima exempla editurũ. tandem, cum prius Antiphilã
 Clinie collocasset, partim Menedemi, partim uxoris
 precibus delentus, ignoscit. Clitipho se, relictis me-
 retricijs amoribus, uxorem ducturũ pollicetur. Cum
 autem ceterarum fabularum argumentũ uno die con-
 tineri soleat, huius, non nisi biduo explicari potest.

ANNOTATIONES.

TI. SEMPRONIO, M. IUVENTIO COS.

Ita recte hi Consules anni ab V. C. DXC. descri-
 buntur: qui in antiquis lapidibus sic nominantur, TI.
 SEMPRONIUS. P. F. TI. N. GRAC-
 CHVS. II. M. IUVENTIUS. T. F. T. N.
 THALNA.

Hodie

ANNOTATIONES

Hodie sum acturus *Heautontimorumenon*.

Menander ἐαυτὸν τιμωροῦ μῦθου scripsit: cuius me-
minit *Stobæus* λόγῳ. λθ. *Cicero* *Tuscul.* 3. Quid ille
Terentianus, ipse se puniens, id est, ἐαυτὸν τιμωροῦ
μῦθῳ? Quod autem genus poenæ sit τιμωρία expli-
cat *Gellius*. pag. 141.

Duplex quæ ex argumento facta est.

Duplicem ait hanc comœdiam maxime propter
actionis tempus: quòd non uno circuitu solis absoluta
tur. Plura *Georg. Fabricius*.

Fecit seruo currenti in uia.

Sic inuenio in omnibus libris, excepto eo quem
Georg. Fabricius emendauit, in quo est, Qui nuper fe-
cit seruo currenti uia Deceffe populum. *Plautus* *Am-
phitr.* Quamobrem mi magis par est uia decedere
& concedere. pag. 142.

Assidue agendi sint mihi.

Georg. Fabricius ex *Palatino* scripsit, assidue agen-
di sint seni.

Laboriosa si qua est, ad me curritur.

Muretus parua & facili mutatione uersum resti-
tuit, qui in alijs libris, in quibus scribitur, Si qua la-
boriosa est, uitio non caret, cum in iambico sit tro-
chæus Actus I. Scena I. pag. 143.

Quanquam hæc inter nos nupera notitia.

¶ Nupera notitia, est recens, quæ non ita pridem cœ-
pit: quomodo *Plautus* in *Captiuis*, nuperum pro res-
centi posuit, ab eo quod est nuper, id est, ante non
multum

IN HEAVTON.

multum temporis, auctore Nonio Marcello. In plerisque
que libris Terentij & Ciceronis lib. 2. de finib. est,
nuper notitia, ut sit simile illi in Andria, heri semper
lenitas. de quo ibi diximus. uersus utrunq; recipit.

Tamen vel virtus tua me.

Virtus tua facit me, ut te audacter moneam. pro,
uirtus tua facit, ut ego te audacter moneam: de quo
genere diximus in Eun. quare accusatiuus, me, non
abundat, ut quidam scribunt.

Proinde quasi nemo fiet.

Obiurgantis est, ut in Phormione, Proinde expis-
care quasi non noffes. Perperam igitur in alijs, per
inde, id quod magis similitudinis est. Geor. Fabric.

Aut aliquid ferre deniq; pag. 144.

Deniq; in extrema sententia positum, ut citatur
etiam à Cicerone lib. 1. de finib. Terentianus, inquit,
Chremes non inhumanus, qui nouū uicinum nō uult,

Fodere, aut arare, aut aliquid ferre deniq;
non illum ab industria, sed ab illiberali labore de-
terret. Adducit eodē modo Interpres in Phormione.
At enim me, quantum hic operis fiat, poenitet.

Impressi, ut opinor, oēs, prater eos, quos aliquot
abhinc annos ediderat Manutius, habent, At enim, di-
ces, me quantum hic operis fiat, poenitet. Miror au-
tem ne Goueanum quidem ipsum uidisse, detracto
uerbo, dices, multis partibus uenustiore orationem
fieri: recepto autem, uersum constare non posse. hæc
Muretus.

H Quod

ANNOTATIONES

Quod in opere faciundo, lege. In Phormione act.
2. scen. 1. Opus ruri faciundum.

Tantum est ab re tua otij tibi.

Cicero lib. 12. Att. Tantum ne ab re tua est otij tibi, ut etiam Oratorem legas?

Humani à me nil alienum puto.

Cicero lib. 1. de Officijs. Est enim difficilis cura rerum alienarum. quanquam Terentianus ille Chremes humani nihil à se alienum putat.

Si quid laboris est, nollem: sed istuc quid.

Necq; constat uersus, neq; sententia mihi quidem satis aperta est. cum aliud, hoc quidem tempore, nihil possem, quod in ueteribus libris erat, cum fide proponere satis habui. Muretus.

Heu hoi.

In alijs, heu, tantum est, in alijs, eheu. sed uersus ita claudicat.

Istos rastros tamen interea depone.

Carmen uocum inuersione deprauatum est. Tu lege, at istos rastros interea tamen. Pro, depone, Geor. Fabric. ex manuscriptis, legit, appone, quo uerbo & Plautus utitur de onere ex parte alleuato, in Poenulo, Vrget onus. Mi. at tu appone & respice ad me. Apponere est, non plane deponere, quasi opere aliquo perfuncti faciunt, sed apud se ponere tanquam idem sis statim adgressurus. Hæc Georgius Fabricius.

Sine me, vacuum tempus ne quod duim mihi.

Duim

IN HEAVTON.

Duim, antiquum est, pro, dem: quod hic uulgo legatur: sed ita syllaba deest in uersu, quem Glareanus perficit adiecto ad principium, ah. Georg. Fabricius legit, Sine, sine, uacuum tempus ne quod dem mihi.

Ah quid dixi habere me? pag. 145.

Aliter, at quid dixi: sed, ah, esse in manuscriptis notauit Riuus.

Cœpi non humaniter.

Humaniter est in uetere Veneto, itaq; citatur à Diomede. In quibusdam legitur, humanitus: quo de Riuus.

Ætate me putauit & sapientia.

In alijs, Et ætate putauit me, & beneuolentia: que lectio neq; inconcinna est, & ueterum librorum testimonio adiuuatur: in quibus tamen perpetuo scribitur, beniuolentia. ego Petri Bembi auctoritatem ac testimonium sequi malui. Muretus.

In Asiam ad regem militatum abiit.

Ad regem, πρὸς τὸν βασιλέα, est ad regem Persarum, quem græci cum significant βασιλέα, & μέγα βασιλέα dicunt. Plato in Gorgia, δῆλον δὲ ὅτι οὐδὲ τὸν μέγα βασιλέα γινώσκουσιν φήσεις εὐδαίμων ὄντα. quod M. Tullius Tuscul. 5. uertit, Tu igitur ne de Persarum quidem rege magno potes dicere, beatus ne sit?

Tot mei solius solliciti sunt causa.

Mei, non mea, ut est fere in libris Terentij legit Laurentius Valla lib. 2. ca. 1, cuius iudiciū Goueanus

ANNOTATIONES

¶ Muretus secuti sunt.

Nam vsq; dum ille uitam illá incolit.

Vitam illam colet inopem, legendum esse ex Nonio monuerunt Io. Riuius & Georg. Fabricius. Sic Plautus *Casina*, *Faciam uti proinde est dignus, uitam colat.* Idem *Mostellaria*, *Vino & uictu, piscatu probo, electili uitam colitis.* & *Trinummo*, *Nec quicquá hic tibi sit, qui uitam colas.*

Facile uictum exercerent suum.

Eleganter, opere faciundo uictum exercere, id est, ruri laborando uictum quærere. in alijs est, sumptum exercerent, quod ego exponere soleo, qui suo labore tantum acquirerent, quantum sumptus in ipsos faciendum esset.

Inscripti illico ædes: mercedem quasi talenta.

Hæc est Bembi lectio & distinctio, quam hic, ut alijs locis libenter amplectimur. etsi non ignoro Nonium hunc locum ita adducere, ut alteram lectionem agnoscere uideatur.

pag. 147.

Vlla me voluptatè hic frui, lege.

Hoc ubi fit, ibi non uere uiuitur.

Sic etiam Goueanus scripsit: in alijs est, hoc ibi fit, ubi non uere uiuitur.

Qui illum ad laborem impulerim.

Hunc uersum integrum non esse nemo est quin uideat. Quidam, ut ei mederentur, impulserim scripserunt. alij, impegerim legendum esse existimant: sed contra fidem librorum non ausim aliquid mutare.

IN HEAVTON.

Ibo, ut visam si domi est.

Ut particula abijcienda, quæ sæpißime elegantia
gratia omittitur. Georg. Fabric. pag. 149.

Quid est? Cl. hunc Menedemum.

Rinius legit, Quid id est? atq; id carminis rationem
exigere ait: quod ille cum alijs trochaicum esse pu-
tat. Sed ut in Mureti libro uersus scribuntur, primi
quatuor sunt iambici octonarij catalectici, quibus se-
narius distinguendi gratia subiicitur. reliqui deinde
sunt octonarij acatalecti.

Venientem, è nauì egredientem adduxi.

Aduenientem, quod est in alijs, in carmine sine eli-
sione locum non habet. Adduxi legitur etiam apud
Priscianum lib. 7. in impressis: ubi in manuscriptis an-
tiquissimis est, abduxi, quod ego probo. Solebant au-
tem amicis peregre aduenientibus cœnam dare. Plau-
tus Bacchid. Saluus cū peregre aduenis, cœna detur.
Pro, pueritia, Georg. Fabricius scripsit, pueris.

Ut nobiscum esset hodie amplius.

Aduerbum hodie in Palatino non est, neq; apud
Nonium in omnibus libris, ubi de uerbo Inuitare agit.
Versus & cum illo & sine illo probè constat. Geor.
Fabricius. pag. 150.

Amicos, genus, cognatos, ditias.

Hic unus est ex illis locis, in quibus ditias, pro di-
tias à Terentio scriptum fuisse Goueanus animad-
uertit, ut diximus in Andria. act. 4. scen. 6.

Quod illum insimulant durum.

ANNOTATIONES

Ita scripsit Muretus, ut non ad unum Cliniam, sed ad plures referatur. Apud Nonium tamen etiam, insimulat, legitur. Plautus Amphit. Nimis ecastor facinus mirum est, qui illi collibitum fiet Meo uiro, sic me insimulare falsum facinus tam malum. pag. 151. Periculum ex alijs facere, tibi quod ex usu.

Huc pertinet illud Menandri.

Βλέπων πεπαιδευμὲν εἰς τὰ τῶν ἄλλων κακία.
Mala intuens aliorum doctus ego fui.

Quam iniqui sunt patres.

Miror inquit Muretus, quid sibi uoluerint, qui actus principium hoc loco fecerunt. cum enim Chremete solo ingresso domum, Clitipho in proscenio remanserit, nemo profecto non uidet, eorum duntaxat, quibus comica ratio non penitus ignota est, non modo nouum actum, sed ne nouam quidem scenam hoc loco esse posse.

Næ ille facili me utetur patre.

Ita legitur etiam in uetere Veneto: ἐστὶ γὰρ ἡ ἀληθὴς λέξις ἐπιφάνεια, id est, facili me utetur patre, id est, facili me et lenem patrem experietur: quod græcè dicitur, ἕξι οὐκ ἐπιφάνεια. Demosthenes Olynth. 1. ἕξι οὐκ ἐπιφάνεια καὶ πολὺ τὰ πεινότερα νῦν ἀνέχρωμεθα τῷ φιλιππῷ. id est, faciliore iam et multo humaniore uteremur Philippo. Cicero Catili. 2. Locupletioribus his et melioribus ciuibus uteremur. Idem pro Sex. Roscio, Ne bestijs quoque, quæ tantum scelus attigissent, immanioribus uteremur.

Ne

IN HEAVTON.

Næ ille haud scit, quam mihi nunc furdo.

Contemptum hunc paternarum admonitionum mirificè expressit Theocritus Idylli. 9. ubi pastor, cum æstatem à se non metui indicare uellet, ait tanti eam à se fieri, quanti à liberis patrum matrumq; uerba fiunt. Versus hi sunt,

Ἦ δὲ θεῖος φύγετος ἐπὶ τόσσου μελεδαίνο,
ὄσσοι ἐγὼντι πατρὸς μύθων, καὶ μητρὸς ἀκούειν.

Torrída ego æstatis tam curo tempora, quantum
Audit amans patris seu matris uerba monentis.

Nam Clinia hic, etsi is quoq; pag. 152.

Ex omnibus manuscriptis, et quibusdam impressis ita legendum, Nam hic Clinia, etsi is quoq; suarum rerum satagit, attamen Habet, & cet. Apud Charisium lib. 2. legitur. Etsi suarum rerum satis agit, attamen Habet. ubi docet satis usurpari pro intente, sicut apud Catonem dierum dictarum de consulatu suo, iam apud uallū nostri satis agebant. Act. 2. sce. 1.

Ne me absente mulier. pag. 153.

Ruius traiecta uoce, mulier, è manuscriptis legit, ne mulier me absente hic corrupta sit. atq; ita est in uetere Veneto. quare aduerbium, hic, in multis non recte omittitur.

Iam hic adessent. Clit. iam aderunt.

In uetere Veneto, & alijs antiquis legitur, iam hic adesset. Clit. iam aderit. ut de sola Antiphila intelligatur, cuius Geor. Fabricius meminit. Sed Goueanus & Lolgius hæc etiam in plurali scripserunt.

ANNOTATIONES.

Non cogitas hinc longius abesse.

Glareanus & Georg. Fabricius notarunt in quibusdam legi, hinc longulè abesse. quo aduerbio Plautus usus est in prologo Menæchmorum.

Dum moliuntur, dum comuntur.

Cum in Palatino & Aldino legeretur, dum conantur, Georg. Fabricius ex libro V Verteri, & ex Sersuio in 4. Aeneid. itemq; Interprete in Hecyram scripsit, dum comantur. uetustiores enim comare dixerunt, ubi posteri comere. Scen. 2. pag. 154.

Verum interea dum sermones cædimus.

Quærit Glareanus quomodo hic cædimus scribendum sit: uerum ex Prisciano constat, Muretum rectè illud cum diphthongo scripsisse. ille enim libro 18. monet hoc genus loquendi ductum esse à Græcis, qui $\kappa\acute{o}\pi\eta\upsilon\tau\alpha\ \rho\acute{\eta}\mu\alpha\tau\alpha$, pro differere dicunt.

Minime mirum: adeo impeditæ. pag. 155.

In antiquis fere hæc Syro tribuuntur, quæ Geor. Fabricius sequitur. Glareanus non dubitat, quin hæc sint Dromonis uerba, quibus respondeat illis Syri, illæ sunt relicta. quicum Interpres facere uidetur.

Quam cum una hic ancillula Ego reliqui.

Aliter hæc uerba ab ijs collocantur, qui hos uersus trochaicos esse uolunt: sed cum proxime præcedens sit plane iambicus, et hic initio iambum habeat, Mureti collocatio uera est, quam Goueanus etiam secutus est. Quod sequitur, unde ea esse censes, est in libris antiquis, & apud Interpretem. quanquam Ri-

uius

IN HEAVTON.

nius magis probat, unde esse censes?

Et meo patri minu' sum obsequens.

*In uoce, minus, eliditur s, nisi cum Riuius omissio
uerbo legas, minus obsequens. pag. 156.*

Neq; potuisse unquam me.

*Glareanus & Georg. Fabricius addito pronominis
ne legunt, Neq; cum potuisse: quomodo est in uetere
Veneto.*

Quæ hic sumus locuti.

*Hæc uerba non leguntur in eo libro Pauli Manutij,
quem Lolgius emendauit. Georg. Fabricius quoq; il-
lius libri fidem secutus hæc omisit.*

Quantum ex ipsa re coniecturam fecimus.

*In alijs est, coniecturam cepimus, quod Riuius re-
cepit. Vtrunq; usitatum, & in uersu locum habet.*

Vt ne quid huius ignores.

*In alijs omnibus est, ut ne quid huius rerum igno-
res: quod Glareanus per ἀρχαϊσμον dictum ait, ut il-
lud in Eunucho, absente nobis.*

Hoc ipsa in itinere alteræ Dum narrat.

*Apud Priscianum lib. 6. etiam in manuscriptis om-
nibus mutato numero legitur, Hæc ipsa in itinere al-
teræ dum narrat.*

Hinc sciri potuit, aut nusquam alibi.

*Ita esse in Palatino testatur Georg. Fabricius, &
recte. hoc enim dicit. Nisi ex studio Antiphilæ conie-
cturam facias de eius uita, aliunde eam rem sciri non
posse.*

pag. 157.

H 5

Textentis

ANNOTATIONES

Textentem telam studiose ipsam offendimus.

In libro Politiani contra hunc uersum appositus
est graecus huic respondens,

ἔξ ἰσαρίης γὰρ ἐκρέματο φιλοπόνως πᾶν.

Pendebat ipsa ex tela studiose admodum.

quem manifesto uersum esse Menādri hic expressum
scribit Victorius Var. lect. lib. 9. cap. 15.

Nulla re malas expolitam.

In alijs, Nulla malam re expolitam. sed uersus ita
non constat, nisi dicamus loco tertio nullam fieri eli-
sionem, ut notarunt Glareanus & Georg. Fabricius.
Sunt qui contra fidem librorum, & Calpurnij senten-
tiam legant, Nulla mala re esse expolitā muliebri.

Præterea una ancillula Erat.

In Politiani libro, ut testatur Victor. hic ascriptus est,

καὶ θεραπωνίς ἡρμία:

αὐτὴ σαυὸ φαίνε μὲν γὰρ παρὼς διακείμενη.

quod Terentius hic ad uerbum expressit.

Scin hanc quam dicit sorditatam.

Sordidatam, lege. Riuus initio uersus addito pro-
nomine legit, Scin tu hanc.

Nam disciplina est eisdem.

Præceptum hoc ita complexus est Ouidius in arte:

Sed prius ancillam captatae nosse puellæ,

Cura sit. accessus molliet illa tuos.

Hanc tu pollicitis, hanc tu corrumpere rogando:

Quod cupis, ex facili, si uolet illa, feres. Ex Mur.

Sy. heus Tu non fit sine periculo. pag. 158.

Pronoe

I N H E A V T O N.

Pronomen, tu, ex libris antiquis recte additum est
à Io. Riuius & Georg. Fabricio. sed, heus, ad superiorē
rem uersum pertinet, quod Glareanus non uidit.

Multimodis iniurius Clitipho est.

Hic quoq; multimodis ut legas, ipsa uersus ratio
cogit. quod neminem antea animaduertisse, mirum
est, inquit Muretus pag. 159.

Nam tua apud patrem amica.

Ita scripsit etiam Goueanus, flagitante id trochaico:
qui in alijs libris, in quibus legitur, Nam apud patrē
tua amica, non constat. neq; potest, d, in apud elidi se-
quente consonante.

Age, age, cedo istuc tuum consilium.

Deinceps sequuntur octo iambici octonarij, quos
Glareanus uarijs rationibus trochaicos facere cona-
tus fuit.

Tibi si narrem, quam ob rem id faciam.

Distingue, Tibi si narrem. quam ob rem id faciam, ue-
ra causa est. Nam, longum est tibi si narrem, idem
est quod, Longū est tibi narrare. Causa quam ob rem,
id est, propter quam, uel, cur, apud Terentium fre-
quens est, ut in Andria act. 5. sce. 1. Eun. act. sce. 2.

Clin. tunc? quod boni. pag. 160.

In alijs omnibus, tunc? quod boni est. mirumq; quā
ridicule locum hunc interpretentur literatores, il-
lius igitur sentētia aperiēda est. Dicturus erat Clinia
cōtinuata oratione, Tunc? quod boni datur modo, fru-
ere, dū licet, nam nescias eius sit potestas posthac, an
nunquam.

ANNOTATIONES.

nunquam, tibi. Sed cum, eo loqui exorso, pergeret abi-
re Syrus, interrupit illius orationem Clitipho, & Sy-
rum inclamauit: deinde ad Cliniam conuersus, dic mo-
do uerum, inquit. at Syrus indignabundus, age, inquit,
modo: hodie sero, ac nequicquam uoles. tum demum
interruptam orationē Clinia persecutus est. Muret.

Ridiculum est, istuc me admonere.

Sic est in libris emendatis fere omnibus: in quibus-
dam, te additur.

Huic homini verbera.

Ἰδὺτινός hęc dixit, seipsum ostendens, inquit in-
terpres. Sic apud Plautum in Epidico. Quid uerba fa-
cimus? homini huic opus est quadraginta minis. & De-
ianira apud Sophoclem Trachinijs, cum seipsam de-
signaret, inquit,

μηδ' εἰ τι σπράσεις, τῆς δ' ἐγὼ ζωῆς ἔπι.

Nec si facies quid, hac uiua etiam feceris.

Neutiquam hęc res neglectui est mihi, lege.

Merito amo te Clinia.

Sic postulat uersus, nisi in, te, uocalem corripere,
non elidere uelis. pag. 161.

Nam misere quendam offendi.

Misere, scripsit etiam Lolgius: pro quo in alijs, mi-
serum, legitur. quo de hic Georg. Fabricius.

— Noctem orare.

Græcè est πειράμ. Aristophanes Pluto,

ὅταν μὲν αὐτὸς τις πένυς πηρώμ τύχη.

Si noctem earum pauper quis rogauerit.

Plautus

IN HEAVTON.

Plautus Poenulo, Dat aurum, ducit, noctem rogat.

Eademq; ut apud te esset ob hoc.

Haec duae particulae non sunt in Palatino. quare
Geor. Fabricius eas tanquam superuacaneas sustulit.

Eo. quid istic? S. manebit.

In alijs libris, in quibus, quid istic, principium est
ultimi uersus, penultimus claudicat. id quod Gouea-
nus & Glareanus etiam uiderunt.   Sce. 3.

Id cum studuisti, isti formæ.   pag. 162.

Studuisti, isti, Comica est παρήχσις, facta ad fia-
nem adiectione. Quare qui datiuum, isti, tollunt, &
ornatui detrahunt & carmini. Versus huius scenæ
à Mureto & Goueano ita scripti sunt, ut sint iambi-
ci, octonarij, acatal. quibus duo trochaici catalectici
inseruntur.

Nam mihi quale ingenium haberes.

Huic uersui respondet ille senarius Græcorum.

Ἄνδρὸς χαρακτήρ ἐκ λόγου γνωρίζεται.

Viri nota ex oratione noscitur. quem contra hunc
in Politiani libro scriptum esse testatur. P. Victorius
Varia. lect. lib. 9. cap. 6.   pag. 163.

Me quidem semper fecisse sedulo.

Omissum hic uerbum incuria. quare lege: me scio
quidem.

Qui intuitur nos?

Intuitur, pro intuetur legit Bembus: atq; ita esse
in Palatino testatur Georg. Fabricius. Sic Lucretius

↳ In somnis cum sepe figuras Contuimur miras,
pro

ANNOTATIONES

pro contuemur.

O mi expectate Clinia, salue.

*Sic est in uetere Veneto, & in alijs omnibus anti-
quis, ut scribit Georg. Fabricius. Atq; hinc incipiunt
senarij: quoniam illud, salue anime mi, ad superiorem
uersum pertinet, qui est tetrameter. pag. 164.*

Act. 3. sce. 1. Luciscit hoc iam.

*Luciscit, non lucefcit, agnoscit hic etiam P. Bem-
bus in suo dialogo de fabulis Terentij. In omnibus
uero libris, exceptis ijs quos Paulus Manutius im-
pressit, hic locus male interpunctus est hoc modo,
Luciscit: hoc iam cesso pultare ostium. Est enim imi-
tatio Plauti: apud quem Mercurius in Amphitruone,
Eamus Amphitruo: luciscit hoc iam. qui locus depra-
uari distinguendo non potuit. pag. 165.*

Sed ipsum egressum foras uideo: adibo.

*Tertio loco est creticus: atq; ita, adibo, retineri po-
test, pro quo Glareanus ex uetusto codice, & Geor.
Fabricius ex Palatino, ibo, legunt.*

Quæso, ubinam? C. apud me domi.

*Quæ hic ab alijs adduntur, ea uersum plane cor-
rumpunt. quare hæc lectio retinenda est.*

Commeare filium Quàm paterere. pag. 166.

*Ordine uerborũ inuerso, Goueanus ingeniose hos
uersus restituit. Nam si legas, ut in alijs libris descri-
pti sunt, trochæus erit in iambico.*

Quàm ea nunc instructa pulchre.

*Loquendi ratio à Plauto, ut uidetur accepta: cuius
est*

IN HEAVTON.

est uersus ille Bacchidib. Omnium ad perniciem in-
structa domus opime, atq; opipare. Muretus.

Est ne ea intus? Ch. sit rogas?

Rinius & Glareanus scribunt in uetustis legi, si
sit rogas? Habebit locum si, ea, in unam syllabam con-
tractum elidas. Si pro an, & ei posuit etiam supra in
itio. & Caesar ad Ciceronē, Si cogitata præclare elo-
qui possent, non nulli studio & usu elaborauerunt.

Omnes habui sollicitos.

Carmen hoc modo bene constat. Plautus Menæch-
mis, Qui neq; leges, neq; æquum bonum usquam Co-
lunt, sollicitos patronos habent. pag. 167.

Consilia adolefcentes.

Versus non constat, nisi abq; elisione uocalium se-
cundo loco sit tribrachys. Muretus suspicatur legen-
dum, adulescentes: & ita scripsisse ueteres, cum uel-
lent secundam huius nominis syllabam producere.

Somnum hercle ego hac nocte oculis.

Suspikor, inquit Muretus, fuisse in græco Menan-
dri ὕπνον οὐχ ἑώρακα. siquidem ὕπνον ὄρα μ, eodem
sensu, pure admodum & proprie dicitur. Aristophæ-
nes Vespis.

ὕπνος δ' ὄρα τῆς νυκτὸς οὐδὲ πασπάλην.

Somni uidet noctu ne tantillum quidem.

Ne nos inter nos congruere. pag. 168.

Versum hunc imperfectum Goueanus & Glarea-
nus addito pronomine, illi sic perfecerunt, Ne illi
nos inter nos. Muretus in uerbo, congruere, penulti-
tima

ANNOTATIONES.

penultimam producit: ut sit hic congrueo à Terentio dictū, quomodo ueteres dixisse, uiueo, diceo, claudo, pro uiuo, dico, claudio, grammatici testantur.

Aliena melius ut uideant.

In hanc sententiam Menander,

Οὐθὲς ἐπ' αὐτοῦ τὰ κακὰ σωροῦ πάμφιλος
σαφῶς: ἑτέρου δ' ἀχρημονοῦντ' ὄφεται,

Aperte sua mala uidet nemo Pamphile:

Sed alterius peccantis conspicabitur.

Dissolui me, otiosus operam ut tibi darem.

Antea legebatur, Dissolui me ocysus, operam ut tibi darem. Sed Io. Pierus primus ex antiquissimo libro Vaticanæ bibliothecæ emendauit, Dissolui me, otiosus operam quomodo deinde ex eodem libro scripsit Geor. Fabricius. Muretus eandem lectionem inuenit in duobus alijs libris antiquis, ex ijs, quibus usus est.

See. 2. Numnam hæc audijt? pag. 169.

Sunt qui ut uersui consulant, hæc, omittant: quia, audiuit, legunt: sed in, audijt, duo ij per Synizysin in unam syllabam coeunt.

Mulier commoda, & faceta hæc est.

Sic est in antiquis. Nonnulli uerbum, est, abijciunt: alij ordinem inuertunt. sed mutatione opus non est, cum senarij bene constant, si in posteriore loco quarto creticum recipias.

At quasi is non ditijs abundet.

Hoc etiam Goueano debetur, ut monuimus act. 1. sc. 2.

Hæc facta ab illo oportebant. pag. 170.

Antique

IN HEAVTON.

Antiquè dictum, ut in Andria act. 3. sc. 2. Quæ asso-
lent, quæq; oportent. Sic enim esse in ueteribus libris
ibi diximus.

Quippe quia Magnarum sæpe id.

Georg. Fabricius notat in Palatino esse quippe
qui. quod Plautus sæpe usurpat. Si, quia, retineas, aut
in unam syllabam contrahetur, aut tribrachys erit
pro iambo. Particula, id, à quibusdam non absq; de-
tractione uenustatis sublata est.

At te adiutare oportet, lege.

Non est mentiri meum.

Lucilij imitatio, Homini amico & familiari nõ est
mentiri meum. pag. 171.

Nec cum malefacere crederem.

In alijs, malefacerem. nemo autem non uidet, una à
nobis detracta literula, quàm commodum, quamq;
apertum sensum effecerit, qui obscurus antea, & per-
turbatus fuerat. Muretus. Scen. 3.

Quid istuc quælo? qui istic mos. pag. 172.

Quid istuc, pro quid istud, accipiendum: neq; enim
hic, quid istic, scribitur: de quo diximus in Eun. act.
2. sce. 3. In primo uersu, qui cum sequentibus aliquot
est iambicus octon. acat. prima in, fieri, producitur,
ut alijs locis pluribus apud Terentium & Plautum.
quod Goueanus et Glareanus non animaduertunt,
sed Muretus notauit, ac probauit.

Acta est res, perij.

In alijs, Acta hæc res est. Sed, acta est res, legit Cal-
purnius,

ANNOTATIONES.

Purnius, qui notat uerbum desperantis esse. ne dicam
quod uersus ita flagitet.

Vel here in uino quam immodestus.

Ita in quatuor manuscriptis inuenit Muretus, in
uno Riuus, in suis antiquis omnibus Georg. Fabric.
In uino, est $\pi\eta\alpha\ \pi\acute{o}\tau\omega\pi$, uel ut Sopho. ait, $\pi\alpha\gamma\ \acute{o}\iota\upsilon\alpha$.
Plautus Truculento, Blitea & lutea est meretrix,
nisi quæ sapit in uino ad rem suam. Cicero Verr. 5.
Nisi forte existimatis eū in uino, ac luxu non risisse,
qui nunc in periculo, ac exitio suo risum tenere non
possit. Idem Catil. 2. Quod si in uino & alea comessa
tiones solum & scorta quærerent, & cet. Catullus,
Marrucine Asini, manu sinistra Non bello uteris in
ioco atq; uino. Ultima syllaba huius uersus perti-
net ad sequentem, qui est senarius, & habet initio cre-
ticum.

Noui ego animos amantium.

Georg. Fabricius ex Palatino & alijs antiquis le-
git, animum. sed Muretus, animos retinuit propter
octon. iambicum.

Ego de me facio coniecturam.

Hic uersus iusto longius excurrit. Glareanus tollit,
amicorum: ut sit trochaicus octonarius catal.

Hominis es frugi & temperantis. pag. 173.

Sic uideo equidem à Mureto scriptum: sed de his
uersibus, amplius, pronuntio.

Pergin' Sy. Herde uerum dico.

Ita hæc sunt distincta etiam in Lolgij libro. Ultima
syllaba

IN HEAVTON.

syllaba huius uersus est prima sequentis. atq; ita
uterq; est iambicus octo. acatal.

Sy. quo? quò lubet: da illis locum.

Antea cum hic semel, quo, legeretur, uersus claudē
cabat: quem Muretus ita restituit, ut ad sententiam
non parum uenustatis addiderit.

Qui me istuc extrudis. Sy. at tu pol tibi.

In Palatino, ut Georg. Fabricius monet, extrudas,
scribitur. atq; ita iurandi particula, pol, quæ ab codē
libro abest, recte omittetur. pag. 174.

Quantum dii dant tibi opis.

Dij dant opis tibi, lege: quod uersus postulat.

De fallacia? Inuenta est.

In alijs est, De fallacia Dicis? est: inueni nuper quā
dam. Sed facile qui uis perspicit; uerbum, dicis; incul-
catum esse ab aliquo. reliqua mirificè exprimūt cogi-
tationē serui cogitātis qd se inuenisse dicere posset.

Hoc uide, quod inceptet facinus.

Ita scripsit Muretus ex uetere Veneto & tribus
manuscriptis. Probat idem Geor. Fab. admonēs, Hoc
uide, δὲ κατὰ πόσιν esse eius rei, quā animo quis cōcepit.
Vfus est eo etiam supra act. 2. sce. 2. pag. 175.

Illi tamen Post daturum mille nummū. poscit.

Hac distinctione & obscuritas huius loci tollitur,
& Calpurnius à reprehensione uindicatur. Nam cum
Clinia sibi filiam arraboni relictam ita dari pete-
ret, ut diceret se meretrici tamen, ne omnino gra-
tuitum donum esset, post mille nummum daturum,

ANNOTATIONES.

Syrus fingit, meretricem id iam poscere.

Quod tam à nobis grauius crepuere fores.

Sicut in eunucho act. 2. sce. 2. forem, pro fores legendum cēsuit Muretus: ita hic idem suspicatur scriptum fuisse à Terentio, crepuit foris: secus enim uerus non constat. Act. 4. Scen. 1. pag. 176.

Dixi equidem, ubi ostendisti.

In alijs legitur, Vbi mihi ostēdisti. sed uersus hanc lectionem probat, quam Goueanus quoq; recepit.

Et mihi te magnopere interminatum.

Georg. Fabricius ex uetustis legit, Et mihi te maximo opere. Sic Phorm. Quod nos ambo opere maximo dabamus ut fieret operam. Plautus Mostel. Nunc te hoc orare iussit opere maximo.

Sustulisti. Sy. Si sic factum est domina, ergo heru' damno auctus est.

Ita Muretus se in omnibus calamo notatis libris inuenisse testatur: à quo non dissentit Georg. Fabric. Lolgius ex Bēbi auctoritate scripsit, Sustulisti. So. sic est factum. Ch. domin' ? Sy. ergo herus damno auctus est. In alijs legitur, Sustulisti. So. sic est factum. Sy. domina, ergo herus. Sed nostram ueram esse constat. Nam cum uir dixisset, Sustulisti: & Syrus reliqua interposuisset: tum Sostrata uiro respōdet, Minime. sed erat & cet. Quiduis satiu' est, dum uiuat.

In uetere Veneto est, quiduis? satis est, dum uiuat modo. atq; ita scripsit Georg. Fabricius. Riuius in manuscripto inuenit, quiduis satius est, quod Lolgius et i

IN HEAVTON.

recepit. Sentētia eadem in utraq; lectione manet.
Ut stultæ & miseræ omnes sumus.

Id est, ut nos stultæ & miseræ mulieres omnes sumus religiosa. Sed Georg. Fabricius stultè & miserè legit, ut utrunq; sit aduerbium, nec aliter citat Pet. Victorius in Varijs lectionibus, lib. 2. capit. 3. ubi de hoc more exponendorū puerorum infantium disputat.

Seruandum mihi dedit anulum.

Georg. Fabricius ex Palatino legit, Servandum mihi dedit. Animum non aduerti primo. Animum aduortere quam frequens sit apud Comicos omnes sciunt. Dolobella quoq; ad Ciceronem ita scribit, Quamobrem quid aut ille sperare possit, aut tu, animū aduerte pro tua prudentia. Quod si, animum, legas, uersus requirit, ut scribatur, sed postquam.

Nostra est, ita si est.

Ita postulat uersus, non, si ita est.

Nisi fallit me animus.

Hæc, cum in alijs separentur, in meo manuscripto continentur cum superioribus: neq; causa est, cur separari debeant. Muretus.

Ita hercle in angustum oppido.

In angustum oppido meæ coguntur copiae, εἰς στενὸν κρημὸν ἢ αἰ δύναμεις ἐμοὶ κρηθίσονται. Demosth. Oly. α. ἀν δὲ τούτων ἀποσερῆθῃ τῶν χρημάτων εἰς στενὸν κρημὸν τὸ τῆς σοφῆς τοῖς ξένοις αὐτῶ κρηθίσεται. id est, Si hac pecunia destituatur, in angustum oppido cōmeatus mercenariorum illius militū
I 3 cogetur.

ANNOTATIONES

cogetur. Hoc ideo admonco, quia in Chilia. est praetermissum. Silicet me latere tecto abscedere. pag.

Persistit in translatione à re militari. in qua & te
Etū latus de ijs qui armis & praesidio muniti sunt, &
apertū, de ijs qui periculo expositi sunt dici omnes
sciunt, qui historias & res gestas Romanorū legūt.

Nil tam difficile est, quin quærendo.

Menander apud Stobæum., λόγος. κθ.

ἀλφτα γίγνετ' ἐπιμειξία καὶ πόνος
ἀπαντα. id est.

Omnia queunt labore, & diligentia

Comprehendi. Nihil est. si sic? tantundem.

In alijs legitur, Nihil est. quid si sic? sed iamb. octo.
repugnat.

Sec. 2. Cui æque audisti commodi pag.

Commodi, est etiam in libro Goueani, & Lolgi,
idemq; Riuus in suo antiquo inuenit. Glareanus pro
bat, cōmode. Mihi, commodius, placet, quod est in ue
tere Veneto, & à Geor. Fab. receptū fuit. qui notauit
æque cōmodius παρέλιον esse, ut apud Plaut. Capti
uis, Nec quisquam est mihi nunc, æque melius cui ue
lim. Quo pertinet etiā hoc ex eadē, Quin nihil unq;
inuenies magis hoc certo certius. Siccine me in.

Antiqua hæc est lectio, eamq; ex suis manuscriptis
Riuus annotauit. Me aut pro mihi dixisse antiquos
Ennij Lucilijq; exemplis probat Sex. Pomp. Geo. Fab.,
Frustra operam hanc opinor. Geor. Fabr. aucto
ritate libri Palatini sustulit pronomē hāc. Plaut. mer

catore

IN HEAVTON.

catore, Certum est exequi, Operam ut sumam ad per-
uestigandum ubi sit illec. Quin nolo mentiare.

In manuscriptis, Quid? nolo mentiare. Sed, quin,
probat Interpres in Eunuch. Geor. Fabr. pag.

Tu fortasse, quid me fiat, parui curas. In alijs,
parui pendis. ego omniū ueterum librorū consensum
secutus sum. Muret. Quid, malum, me ætatem.

Ætatem, auctore Nonio positū pro sæpe ac diu:
est enim antiquū aduerbiū habens significationē tem-
poris diuturni atq; perpetui. Plaut. Amphit. Ut pro-
fecto uiuas ætatem miser. Scen. 3.

Obiectans, ut veniam, frustra veniet pag.

Glareanus addita particula, aut, legit, aut frustra ue-
niet. quod ego in nullis bonis libris inuenire potui.

Quid inceptat? B. dic me hic. In alijs est, Quid
hec inceptat? sed uersus repugnat, nisi d. elidas in-
quid. Glareanus contra fidem librorum particulas,
esse, & atq; expungit. de quo Geor. Fabricius.

Quin maneo. In alijs legitur, quin ego maneo.
sed pronomen in uersu locum non habet.

Sperabit sumptum sibi senex esse harū abitu.

In Palatino est per apostrophū, harunc' abitu, pro
harunce. In Phormione etiā ille liber habet, Horunc'
ea ad hos redibat lege hereditas. Geor. Fab. Sce. 4.
Te mihi ipsum iam dudum optabam. pag.

Optabam, non exoptabam, quod est fere in libris,
uersus postulat. E quo non puto commode posse tolli
pronomen mihi. De illo quod dictum dudum?

A N N O T A T I O N E S

Lege ut est in omnibus libris, De illo quod dudum dictum ac factum reddidi. In Andria act. 2. sce. 2. Dictum ac factum inuenerit Aliquam causam, quamobrem eijciat oppido. Ne tu id perlentisceres.

Presentisceres, mendose legitur apud Priscianum lib. 8. in impressis, cum in manuscriptis omnibus sit, persentisceres. Hui tardus es. pag.

Ita est in uetere Veneto, & alijs antiquis, ut annotauit Georg. Fabric: cum in alijs sit, uah, tardus es.

Atqui tum maxime uolo te dare operam.

Atqui cum maxime, legendum. Nam auctore Prisciano lib. 18. quod graeci ὄλε μάλιστα, latini, cum maxime, dicunt. Terent. Atqui opus est nunc cum maxime. In Hecyra, Bacchidem amabat, ut cum maxime tum Pamphilus. Cicero pro Cluentio, Quae multos iam annos, & nunc cum maxime filium interfectum cupit. Ius summum saepe summa

Cicero lib. 1. de offic. Ex quo illud, Summum ius, summa iniuria, factum est iam tritum sermone pro uerbiu. Muretus testatur etiam hic in suo manuscripto legi, summa iniuria est. Menander apud Stobaeum λόγος μβ.

ὁ δ' ὄρωρ τὸν νόμον

λίαν ἀκριβῶς σικωφάντης φαίνεται.

Qui leges intuetur optimas

Nimis accuratè, ille sycophanta prorsus est.

Omnes in lauta te & bene parte aucta.

Malo, & parte bene aucta, Nam etsi in libris est,

& bene

IN HEAVTON.

Et bene aucta parte: tamen sine ordinis mutatione
uersus non constat.   Sce. 5.   pag

Cum tuo isto inuento.

Tuo, est in libris antiquis, ut notauit etiam Geor.
Fabricius. quare non est omittendum, cum praesertim
uersus id admittat, qui primo loco habet creticum.

Ishinc quo dignus es?

Ita legit hic Bembus, cum in alijs libris sit, I tu
hinc quo dignus es.

Sed icin' vbi nunc sit tibi bacchis?

In alijs additur pronomen, tua, et legitur, Tu
Bacchis. sed uersus repugnat, et recte id à Goueano
sublatum fuit. Erasmus putauit, apud, redundare in
uersu.

Sed pater egreditur. caue quicquam admiratu
sis, Qua causa id fiat. obsecundato in loco.

Antea prepostero ordine legebantur hi uersus,
ita ut qui iam sequitur praecederet. sed nullus sensus
illo modo extorqueri poterat, qui nunc et optimus
est, et uel pueris perspicuus.   Scen. 6.

Hei, quid stas lapis.   pag.

P. Bembus legit, ij, quid stas lapis? ut sit, ij, pro, i,
more antiquo.

Quam multa iniusta ac praua.

Georg. Fabricius legit, Quam multa iusta iniusta
sunt moribus, ut sit simile illi in fine Adelphorum,
Quia non iusta iniusta prorsus omnia omnino obsec
quor.   Mihi nunc, relictis rebus.

ANNOTTIONES

In alijs, relictis omnibus, non male. sed in omnibus
manuscriptis quod repereram, id representandum cu
raui. Est autem ita locutus & in Andria, Herus me,
relictis rebus, iussit Pamphilum & cet. Muret.

Scen. 7. Erraui res acta est. pag.

In Palatino sic legitur, Erraui. Ch. & quidē hęc,
quę apud te est, Clitiphonis est. suntq; alterius man
nu ad marginem asscripta uerba reliqua, quę possunt
abesse, ut nihil decedat sententię, nihil carmini. Ge
orgius Fabricius.

Perfice hoc mihi perpetuum.

Perpetuum uice abduerbij ponitur, ut postremum
in Andria, maximum in Heaut. sempiternum in Plau
Aulularia.

Sed hęc ita ut sunt.

Tu ex antiquis lege cū Riuius, Sed hęc ut ut sunt,
id est, qualiacunq; sunt, quoquo modo se habent. Scri
psit ita etiam Goueanus.

Nam te scientem faciam.

Ita est in meo manuscripto, & in uetere Veneto.
est autem dictum, te scientem faciam, pro, te consu
lam, te certiozem faciam. Muretus. pag.

Act. 5. Sce. 1. Neque ita perspicacem esse id.

Goor. Fabricius annotat in antiquis omnibus esse,
id certo scio. sed lex carminis id non recipit, nisi hy
percatalecticum facias.

Nam exuperat eius stultitia omnia hęc.

In meo manuscripto pro stultitia, legitur, astutia.

IN HEAVTON.

In libro Lauredani legitur quidem stultitia, sed aut eadem, aut certe alia non minus antiqua manu emendatum, astutia. in uno Antonianorum eadem uarietas ad marginem libri annotatur. Videbunt alij, ecquid ironia illa uenustatis habeat. Muretus.

Nisi idem dictum est centies.

Georg. Fabricius e manuscriptis legit, nisi si idem. Sponsæ vestem, aurum, atq; ancillas. pag.

Ita emendavi e meo manuscripto: cum ab alijs abesset particula, atq; uersusq; idcirco claudicaret. Muretus.

Sed tuum ille quoque Syrus.

Varie hic uersus descriptus inuenitur. Glareanus triplici modo eum collocat. In Mureti libro bene constat. Georg. Fab. reliquit, Sed ille tuus quoq; Syrus. Quenquam ne animo tam comi esse. pag.

Ita plane est in uetere Veneto. a manuscriptis abesset particula, ne. in iisdem ita legitur, comi: quod utrum ualeat, comi, an, ut in alijs, communi, satis liquido affirmare non possum. Muretus.

Tibi non posse auxiliarier.

Georg. Fabricius ex Palatino legit, Tibi non posse te auxiliarier.

Imo abeat potius multo. pag.

Hec lectio bona est, ut per *εμελιπ* uerbum intelligatur: Geor. tamen Fabricius scripsit, Imo abeat potius malo quouis gentium. atq; ita in Palatino fuisse suspicatur. Plautus in Stichos, Malint potius.

Quot

ANNOTATIONES

Quot incommoda tibi in hac re capies.

Ita emendavi ex omnibus antiquis libris: cum antea contra rationem uersus legeretur, Quot incommoditates in hac re accipies, nisi caues? Mur.

Quid hoc, quod uolo.

In alijs, quod rogo. sed, uolo, est in omnibus ueteribus. ualet autem, cupio, ut non uoluntatem modo, sed desiderium etiam declaret. Sic in Andria, Sin eueniat, quod uolo, In Pamphilo ut nil sit moræ.

Qui sibi me pro ridiculo.

Pro deridiculo scripsit Georg. Fabricius ex Palatino. Utuntur ea uoce Plautus in Pseudolo, & Lucrotius lib. 3.

Scena 2.

pag. 189.

Volgo id faciunt.

Georg. Fabricius annotat in antiquis omitti pronomen, id, cum lepore.

Cepi rationem, ut neque egeres.

In plerisque addito pronomine legitur, ut neque tu egeres. itaque legitur etiam in Nonij libris, qui docet uerbum, capere, hic pro inuenire usurpari.

Nec tu aram tibi.

pag. 190.

Tranio seruus in Mostellaria inquit, Ego interim hanc aram occupabo. & Leonida ad Libanum in Asinaria, Siquidem hercle nunc summum Iouem te dicas detinuisse, Atque is precator asiet, malam rem effugies nunquam.

Quid istuc Syre?

In Palatino, Qui istuc Syre? ut sit aduerbium, pro unde aut quamobrem. Georg. Fabricius.

VERUM

IN HEAVTON.

Verum. quid ergo nunc faciam Syre? pag. 191.

In alijs, Verum dicis. Goueanus & Muretus uerbum, dicis, tanquam subdititium sustulerunt, & uersum recte clauserunt, qui in alijs libris claudicat.

Suspensionem quære ex illis istam.

Ita fecit Goueanus, sed si legas, suspensionem istane ex illis quære, ut est apud Priscianum lib. 12. et secundam in, suspensionem, producas, in uersu nihil uitij erit.

Scena 3.

pag. 192.

Idque adeo miror, qui tam ineptum.

Vulgo in libris est, quomodo tam ineptum. Georg. Fabricius putat scriptum fuisse more ueterum, quomodo, unde factum sit quomodo.

Quid est quod peccem.

In quibusdam etiam antiquis additur aduerbium, hic in nonnullis omittitur pronomen, id. sed uersus respuit aduerbium, & pronomen est in uetustis.

Quam quidem redeat ad integrum eadem.

Erasmus non putat uersum constare nisi tollatur, eadem, pro quo Goueanus legit, hæc. Tu dic quinto loco esse proceleumaticum sexto dactylum ita ut, eadem, sit disyllabum.

pagina 193.

Subditum se suspicatur.

Versus est trochaicus octo. catal. post quem sequitur iambicus quaternarius, qui tertio loco habet creticum. quod qui non attenderunt, multa contra fidem omnium librorum mutarunt. Sequuntur deinde iambici octo, acact. octo, & unus quaternarius. Sce. 4.

Vt

ANNOTATIONES

Vt ex me atque hoc natuses. pag. 194.

Lege, ex me, atq; ex hoc. quomodo scripsit Goueanus, & Georg. Fabricius legendū esse admonuit. Nam trochaicus etiam ut præpositio iteretur requirit.

Di istæc. Ch. nescio Deos. pag. 195.

Verbum, prohibeant, quod in alijs libris additur, in uersu locum non habet. Quare merito sublatum est à Goueano & Mureto. Glareanus hoc retinet, & putat uerbum, enitar, ex glossemate irrepsisse.

Neque quod principium incipiam.

In impressis omnibus, quod principium inueniam: sed in omnibus antiquis, quod principium incipiam. idq; lepidius uidetur. Hæc Muretus. Georg. Fabricius etiam obseruauit in Palatino esse incipiam, pro incipiam.

Scen. 5. Sine te exorem. pag. 196.

Georg. Fabricius legit ex Palatino, Sine te exorent, ut & ad matrem & ad filium referatur. pag. 197.

Nate mi, ego pol dabo puellam lepidam.

Antea cum legeretur, ego pol tibi dabo puellam. uersus æquo longior erat. quare Erasmus notauit, Nate mi, esse extra uersum: Glareanus. Sustulit, mi. Goueanus & Muretus, tibi. Malim cum Georg. Fabricio ex libris antiquis legere, ego pol tibi dabo illam lepidam.

Nunc laudo te gnate.

Pronomē, te, Muretus addidit ex libro Lauredani, & uetere Veneto. Idem notat, in Archonidis, penultima

timam